

man troede kunde være passende som Lønning for Præsterne, idetmindste for dem, der ville blive lønede efter denne Lov. Jeg skal nu ikke videre gaae ind paa denne Sag eller vidtløftig gaae ind paa, hvorvidt det er rigtigt eller ikke, hvad der er udtalt af dem som troe, at Kirken har en særegen Eiendomsret over Kirkens Midler. Jeg hører nu til dem, som ikke troe, at det forholder sig saaledes, og jeg kan neppe troe, at de, som urgere derpaa, ogsaa virkelig være Frygt for, at dersom Kirken i nogen Henseende skulde komme til at mangle Midler enten til den ene eller den anden nyttige og nødvendige Brug, at Staten da ikke vilde afhjælpe dette Savn. Det er ogsaa allerede oplyst af den høitærede Minister, at slikt ofte er skeet, og jeg troer, at det ogsaa fremtidig vil skee, og jeg kan paa ingen Maade billige, at Kirken har nogen saadan Ret til at statuere sig som en Stat for sig; thi det har forekommet mig, at det er egentlig det, som ligger paa Bunden af, hvad der i saa Henseende er gjort gjældende. Det er jo en Selvfølge, idetmindste stiller det sig saaledes for mig, at det ikke gaaer an baade at have en Folke- eller Statskirke og tillige en Kirke som Stat i Staten, som raadebe over sine egne Midler. Hvad angaaer de Ytringer, som ere faldne mellem den høitærede Minister og en anden æret Landsthingsmand om Præstegaardsjorderne, skal jeg ikke videre gaae ind derpaa. Dog maa det være mig tilladt at ytre, at jeg troer ikke, at den høitærede Minister har saa ganske Ret, naar han siger, at en Præst ikke kan hjælpe sig med et Landbrug, hvorpaa der kan holdes to Heste og fire Køer. Man maa vel lægge Mærke til, at det Landbrug, hvorpaa kan holdes 2 Heste og 4 Køer, der have de to Heste almindelig kun halvt Arbejde og neppe det med at drive et saadant Landbrug. Der kan blive Tid nok til Reiser osv., og fra den anden Side betragtet er det min Mening, at det baade er urigtigt og ubensigtsmæssigt med saa store Præstegaardsjorder, som findes paa mange Steder, hvorpaa der endog kan holdes 30—40 Færetænder foruden Heste, Faar m. v. Det forekommer mig, at det er mindre vigtigt, hvorvel jeg paa den anden Side fuldtvel indseer, at Præsterne paa Landet ikke bør savne Landbrug.

Det var kun disse faa Bemærkninger, jeg vilde tillade mig.

Clausen: Den høitærede Ministers Udtalelse bringer mig kun det gamle Ord i Erindring: at det ved enhver Reform af Vigtighed er Begyndelsen, hvorom det gjælder. Er det første Skridt gjort, da kan det andet og tredje og de videre Skridt ikke holdes tilbage; man formaaer ikke, selv med den bedste Villie, at standse; det er bestandig Stenen paa Skraaplanen. Naar det er givet, at der her handles om en „gennemgribende Forandring, der berører de kirkelige Spørgsmaal“, da kan jeg ikke fravige, at det er den naturlige Orden, først at fremkalde et kirkeligt Organ, derpaa at tage fat paa de kirkelige Reformspørgsmaal, og ikke omvendt. Er der et alvorligt Ønske hos Rigsdagen om en forandret og friere Benyttelse af de kirkelige Midler, da bør ogsaa Rigsdagen findes villig til, i Henhold til Grundloven, at danne et kirkeligt Organ; thi det kan fornødtigvis kun antages, at det er Rigsdagens Ønske at faae den bedst mulige Anvendelse gjort af de kirkelige Midler; den maa da tillige ønske at betrygge sig selv imod mulige Censurigheder, og det vil sikkest skee ved, at en bemyndiget Stemme fra Kirken tages med paa Raad. Er derimod Rigsdagen ikke villig til at opfylde denne bestedne Forbring fra Kirkens Side, indseer jeg ikke, at de Ønsker, der ere fremkomne i den angivne Retning, kunne fortjene at imødekommes.

J. Nielsen: Jeg skal kun tillade mig nogle faa Bemærkninger imod de Indvendinger, som udtrykkelig ere fremførte imod, hvad jeg igaar fremkom med. Den ærede Afd. Landsthingsmand for Ste. Kreds (Strøm) har troet, at jeg har gjort mig skyldig i en Selvmodsigelse ved som Beviis for min Anskuelse at paakalde Recessen af 1536. Han har meent, at jeg derved har paakaldt et Beviis, som nødvendigt maatte vende sig imod mig; thi, siger han, naar jeg anerkjender, at Kongen og Rigsdagen i Forening dengang kunde raade over Kirkegods, maa jeg ogsaa erkjende det Samme nu, eller ogsaa befindes jeg mig i en Selv-